

Det bli'r i Familien

AARHUS TEATER STORE SCENE

Klaus Wegener og Karen-Lis Ahrenkiel

Morale, der blev væk

Med morale er det som med spørgsmål: alle taler om fænomenet, men ingen har set det. Og det er der ikke noget overraskende i. Først når noget er blevet væk, begynder man at tale ivrigt om det. Når en mand er rask, taler han ikke om, at han er rask, thi han har andet at foretage sig. Men bliver han syg og mister sit gode helbred, bliver det straks hans foretrukne samtaleemne, det mistede helbred. Der var også engang, alle var enige om, hvad der var meningen med livet, så det talte man ikke om, thi man havde nok at gøre med at opfylde meningen. I dag er meningen derimod gået fløjten; følgelig holder vi foredrag, skriver artikler, læserbreve, undertiden hele bøger om dette emne, »meningen med livet«. Således altså med morale. Den er blevet væk - og det har Allan Ayckbourn skrevet et lystspil om.

Det er et meget fornøjeligt lystspil. Man kan ikke læse det, uden hele tiden at klukke, og publikum i teatret vil formodentlig more sig højlydt. Men i grunden er det et meget sort lystspil, og man skal måske passe lidt på med latteren, for dybest set er det én selv, der er til grin. Ingen af os er et hår bedre end personerne deroppe på scenen. Måske havde det været mere taktfult, om Ayckbourn havde skrevet en dyster tragedie, for det er jo dybt tragisk, det der sker, det er bare skrevet morsomt.

Medlemmerne af den omfattende familie, vi præsenteres for, hævder alle som én, med større eller mindre styrke, at det da virkelig er i orden med dem. De er enten foretagsomme eller charmerende eller udtalt idealistiske, men moralsk set kan der ikke sættes en plet på nogen af dem. Hævder de. Bortset måske fra nogle småting, men dem vil det virkelig være for småligt at himle op over. Det er eksempelvis vildt overdrevent at kalde det for »tyveri«, bare fordi man har taget et par clips med hjem -

Af Johannes Sløk

når man står og har brug for dem. Et par Clips!! Må vi nu være her? Men sådan en lille snebold, et par clips, har det med at rulle. Den ene afsløring følger trofast i hælene på den anden, og hver gang er det lige netop en gang værre. Samtlige familiemedlemmer er indblandet, hvert på sin vis, den ene mere katastrofalt end den anden. De bedrager hinanden, tager sig betalt, rager til sig, og de få clips ender med at blive til storsvind, mord og udbredt narkotikahandel. Men til slut bliver dog alle enige om, at det skal blive i familien - det er jo altså til hobe og i alle enkeltheder et familieforetagende. Og et familieforetagende er noget meget agtværdigt og moralsk.

Særligt tankevækkende er den måde, de implicerede parter hver for sig reagerer, når de bliver afsløret. De nægter. »Er du på stoffer?« - »Nej, overhovedet ikke.« - »Har du aldrig taget noget?« - »Nej, aldrig. ... nå ja, måske en enkelt gang.« - »Bare én gang?« - »Ja - det vil sige - nogle enkelte gange - men kun når jeg har lyst« osv. Eller når den egentlige hovedperson bliver beskyldt for bestikkelse, bliver han dybt forarget. Han, bestikkelse? Aldrig, den slags indlader han sig principielt aldrig på. Jamen, han havde da gjort sådan og sådan. Javist, men det er da ikke bestikkelse, eller ikke rigtig bestikkelse, og han var jo tvunget til det, og det sker i hvert fald kun denne ene gang - aldrig mere!

Eller den ene af fruene har nedsat sig som luder, i et soveværelse, der åbenbart er udstyret med alt nødvendigt inventar til tilfredsstillelse af alle specielle behov. Men luder? Nej, det er hun ganske bestemt ikke, for det kunne aldrig falde hende ind at tage penge for det. Aldrig! Derimod er hun da taknemmelig, når man yder hen-

de erkendtligheder, dyre kjoler, smykker og den slags. Det er jo alt sammen bare et udtryk for dybt-følt taknemmelighed.

Man bliver ret hurtigt klar over, at det stinker af manglende moral i det hus - selv om man sprøjter med deodorant og omhyggeligt pudser den ydre facade af. Og på den måde bliver lystspillet et uhyggeligt skræmmebillede på vor egen tid, på os selv. For selv om det for de fleste af os ikke ligefrem ender med, at vi bliver mordere og narkotikahandlere, så ville vi under de oprullede omstændigheder muligvis være blevet det. Vi kan ikke unddrage os det livsvilkår, at morale faktisk er blevet væk.

Hvorfor er det sådan? Det har en både dyb og meget enkel forklaring. Moral er blevet en principiel umulighed, fordi vi ikke længere opfatter mennesket som et væsen, til hvem der på forhånd og uden hensyn til alle ydre omstændigheder er rettet en absolut fordring, et absolut etisk krav. Tværtimod opfatter vi i dag mennesket som et væsen, der på forhånd er i besiddelse af rettigheder, ukrænkelige rettigheder, og over for et sådant væsen kan der ikke gøres noget moralsk krav gældende. Man kan altid afvise det, benægte dets berettigelse, springe op og falde ned på det.

Derfor handler dette lystspils personer på deres bagvendte måde helt korrekt, nemlig ved at nægte eller ved at bortforklare eller ved at bagatellisere. Kravet, det moralske krav kan overhovedet ikke få tag i dem, for har de måske ikke ret til livet, til at hugge de clips, til at stjæle i supermarkedet - for Herregud, det gør alle og enhver! - til at værne deres datter ved at bestikke detektiven og til sidst - når det er ham eller mig - at slå ham ihjel, og gå med til at transportere narkotika for at få andre til at fjerne liget?

Fortsættes næste side

Alan Ayckbourn

»Jeg vil have folk til at le, men latteren må godt sidde lidt fast i halsen. Jeg skriver stykker og håber, at folk siger: »Det her kunne godt ligne os«. Vi får altid at vide, at hvert menneske er enestående, men der er så meget vi er fælles om. Hvad? - Vi misforstår hinanden. Vi formoder ting om hinanden. Vi giver ikke hinanden lov til at vokse.«

Ejnar Hans Jensen, Merete Voldstedlund, Dan Schlosser, Pia Henningsen, Lars Høy, Karen-Lis Ahrenkiel, Anders Baggesen, Klaus Wegener, Jette Sievertsen

Moralen, der blev væk

Fortsat fra forrige side

Moral, hvad er det for noget? Det er ingenting! Skulle det endelig være noget, skulle det være absolut. Det betyder, at hvis man ikke sætter grænsen ved nul, så er det umuligt at sætte grænsen nogetsteds. Hvis det ikke er ækel umoral at stjele bare én clips, så er ingen ting umoralsk. At ville sætte grænsen noget andet sted end ved nul bliver uvægerligt ren vilkårlighed,

og en vilkårligt sat grænse kan ingen tage alvorligt. Enhver, der støder på den vilkårligt satte grænse, vil omgående flytte den bare lidt længere ud.

Men det er da i hvert fald umoralsk at slå et menneske ihjel. Overhovedet ikke! Det er derimod forbudt, rent juridisk, men det har intet med moral at gøre. Det er eksempelvis også forbudt, rent juridisk, at smugle en ekstra flaske cognac over grænsen, men der er

ikke mange mennesker i dette land, der vil mene, at det tillige er umoralsk. Og så kan man jo stille det interessante spørgsmål, hvor mange flasker cognac der skal til, før det, foruden at være forbudt, tillige er umoralsk?

Jeg finder med andre ord, at Ayckbourns lystspil, midt i al sin fornøjelighed, presser fingeren hårdt ned på et af vor tids mest penible problemer: den forsvundne moral.

Om at more –

»En dag vil jeg gerne skrive et skuespil uden én eneste joke, der alligevel får publikum til at grine en hel aften. Jeg er en stor beundrer af Tjekhov for den morsomme sandhed.«

»Det er humoren i tilværelsen, der får os til at bære alle trivialiteterne. Problematikken mellem mine personer er heller ikke ny. Den er i bund og grund evig, veksler kun lidt efter tid og omgivelser.«

Karen-Lis Ahrenkiel og Klaus Wegener

»Hvorfor føler et publikum altid, de må gøre undskyldning for at more sig i teatret?« »Englænderne tror, det kun er sundt at græmmes«.

»Hensigten? At få folk til at more sig fra de kommer til de går. Mine stykker skal være vittige, for ellers kan man ikke få folk til at forstå komikken i deres egen almindelighed, og den er der altid. Jeg vil ikke plage folk med politiske holdninger, de gælder jo i øvrigt heller ikke entydigt fra land til land, og jeg har ikke forstand på politik.«

Lizzi Lykke og Klaus Wegener

Familien er morsomst i modvind

Familien er et problem. Familien har altid været et problem, for sig selv og for andre, hvadenten dens medlemmer holdt skindet på næsen eller lod en omverden se bag om facaden. Smuk i medvind og grell i modvind. Gjort af det stof, de fleste dramatikere griber til, når de skriver tragedier - eller komedier.

Man tager, hvad der ligner almindelige mennesker og slipper dem løs på en scene. Hedder man Strindberg, tér de sig som rotter i et bur. Er man en Tjekhov eller en Ibsen, konverserer de implicerede sig til døde. En Jess Ørnsbo vrænger, en Lars Norén kvæler alt, hvad der engang var helligt. Enhver sin metode, sin lyst.

Alan Ayckbourn, aftenens dramatikervælger, vælger farcen som sin stil, latteren som sit våben og lader derpå personerne gå planken ud, så langt at man som tilskuer må gøre op med sig selv, om man vil le eller græde. Hvad er et hjem uden en familie? og en familie uden tolerance, kærlighed og indbyrdes forståelse?

Den 49-årige engelske dramatikervælger Alan Ayckbourn med næsten lige så mange skuespil på samvittigheden som år på bagen, har specialiseret sig i farcens sorte humor uden derfor at reducere sine personer til rene karikaturer.

Der er system i galskaben. Mændene i Ayckbourns komedier er i vid udstrækning naivt selvoptagne eller blindt egoistiske. Kvinderne derimod har bevaret en sårbarhed, der viser, at de er i live. Af samme grund løber de uvægerligt panden mod de mure, som opstilles af en ægtefælles uforstand og omgivelsernes mangel på omtanke.

Helt galt går det yngste generation. Familien spildprodukt, der

blot er egnet til at sætte elendigheden i relief - hvadenten den unge kvinde, som i Ayckbourns seneste skuespil »Fod på Fremtiden« (»Henceforward«) foretrækker en robot frem for sin biologiske mor, eller som purunge Samantha i »Det bli'r i Familien«, isolerer sig fysisk og psykisk.

Selvfølgelig ligner Ayckbourns familie hverken familien Petersen eller Jensen. Men de kæmper som desperate for at leve en »normal« tilværelse uanset, hvilken benpænd tilværelsen præsterer. Man vil helst holde skindet på næsen, som forretningsmanden Jack i aftenens forestilling. En mand, der ikke har lyst til at se sine nærmeste bagfra, men hævder, at hårdt arbejde og gensidig tillid er familieforetagendets vandmærke, skønt familien sværger til genvejen og de nemme fiduser! Jacks gode vilje kommer derfor hurtigt til kort over for stærkere kræfter.

Det er nemlig et probat middel til morskabens befordring at lade stykkets personer slås med alverdens forhindringer i et forsøg på at bevare facaden intakt. I en af de komedier, Alan Ayckbourn selv vurderer som væsentlig, »Røg i Køkkenet« (»Absurd Person Singular«) tilbringer Jane således ved et uheld det meste af aftenen i køk-

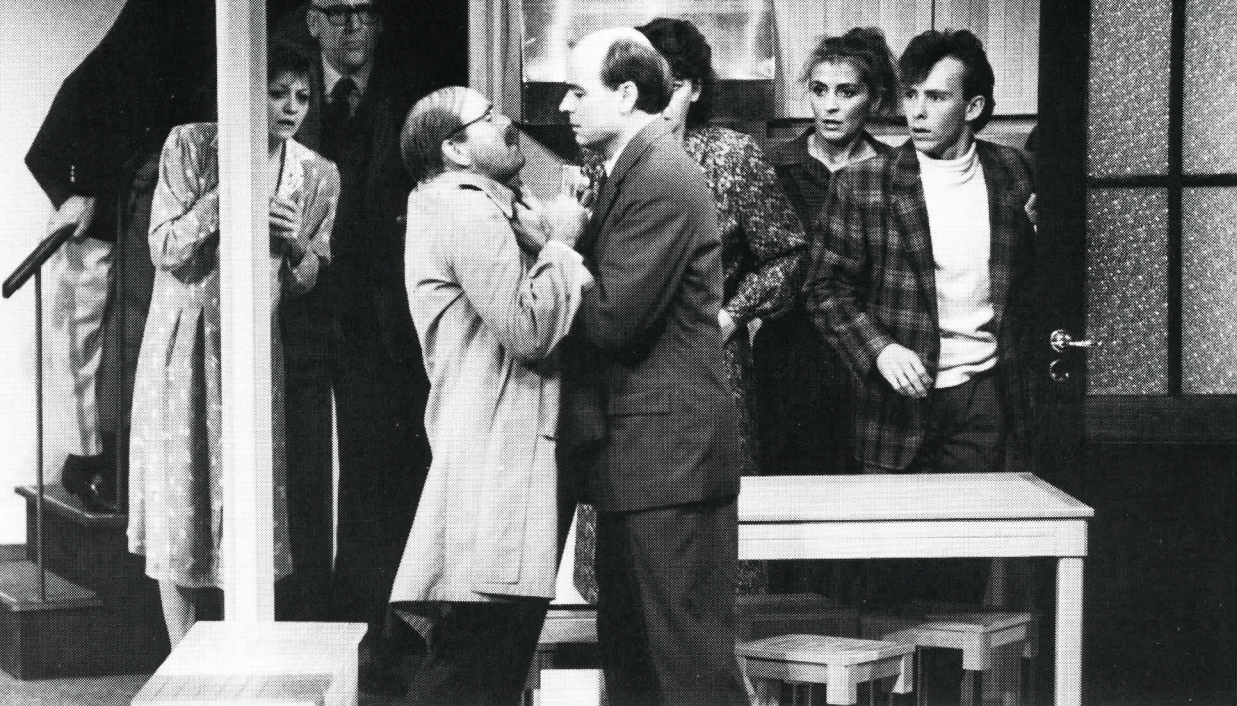
Tegning af Clive Francis.

Af Elin Rask

kenet eller udenfor i regnen, mens hendes og gemalens gæster hygger sig i stuen, blot fordi hun ikke tør ødelægge billedet af den perfekte hustru og vedgå forglemmelser og uheld.

Det var på dette tidspunkt, i 1972, at forfatteren udtænkte et af sine talrige kunstgreb i lighed med f.eks. Peter Shaffer's brug af lyset i »Komedie i mørket«. Et fordelagtigt springbræt for løjerne »foræret« af dekorationen eller blot en

Fortættets næste side

Lizzi Lykke, Ejnar Hans Jensen, Lars Junggreen, Klaus Wegener, Karen-Lis Ahrenkiel, Jette Sievertsen, Anders Baggesen

Familien er morsomst i modvind

Fortsat fra forrige side

overraskende detalje. I stedet for at lade komedien udspille i stuen, hvor selskabet ret beset blev afviklet, forlagde Ayckbourn handlingen til køkkenet og vendte dermed både dekoration og handling på vrangen.

Denne fingerspidsfornemmelse for dramaets og teatrets mekanik er erhvervet gennem et langt liv på og bag scenen. Allerede som 17-årig opsøgte Alan Ayckbourn teatret, og han har ikke forladt det siden. Håndværket er lært som skuespiller, instruktør, teaterleder. I 1957 tilknyttet blandt andet Stephen Josephs turnéteater. Fra 1971 kunstnerisk leder af Library Theatre - siden Stephen Joseph Theatre in the Round, Scarborough på Englands østkyst, hvor de fleste af komedierne har haft premiere. Undtagelsen, der bekræfter regelen, er aftenens forestilling, der blev vist første gang på National Theatre i juni 1987.

Ayckbourn indså, at morskaben udmærket kan begynde med udenoms-værker som en garage

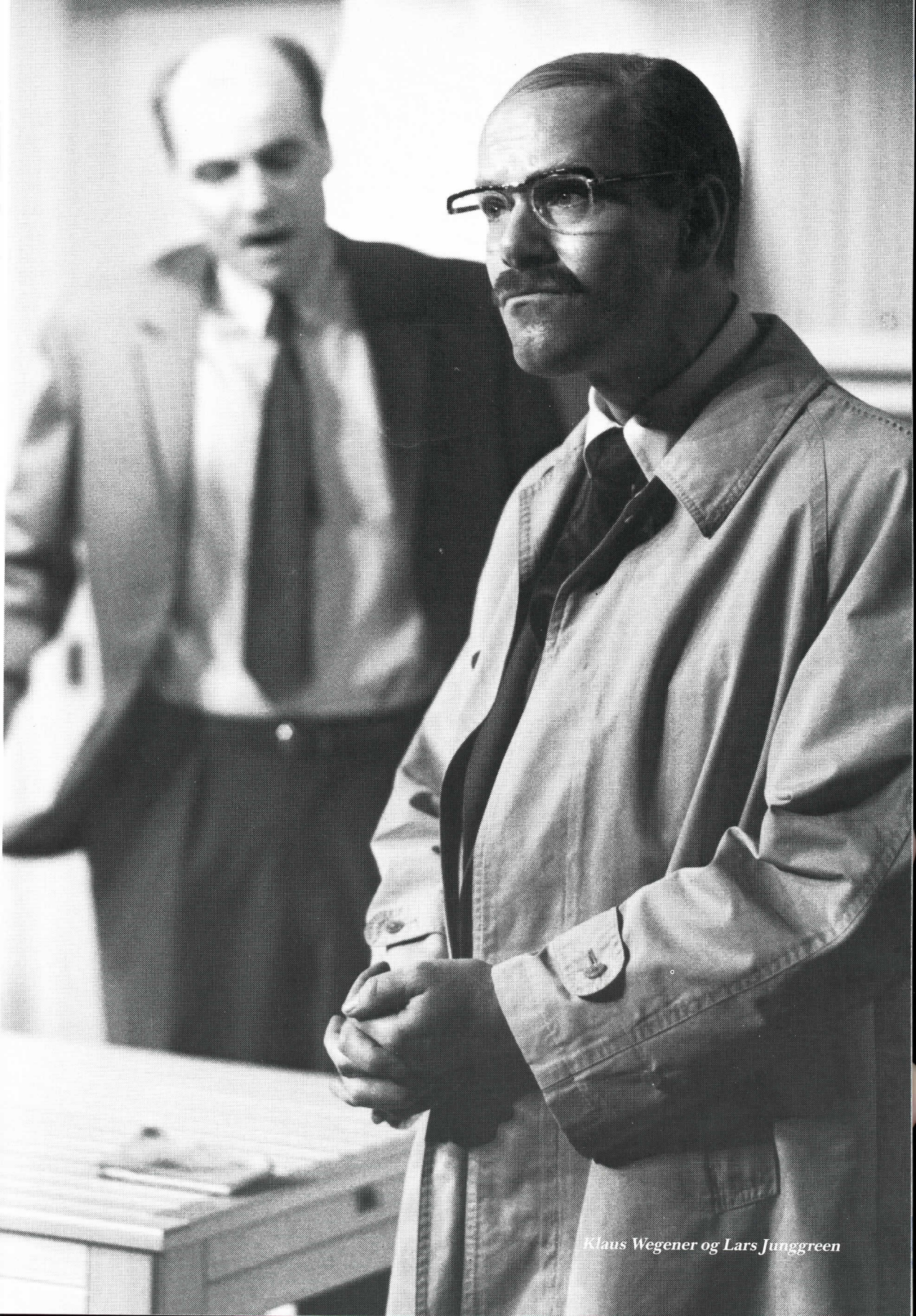
med en gammel bil, en dør, der binder - flittigt brugt i »Altså mellem os sagt« (»Just Between Ourselves«). Et køkken i kaos, hvis indehaver, som akkompagnement til den øvrige handling, ustandselig forsøger at begå selvmord, men hindres af hjælpsomme venner, der ikke aner, hvad der foregår. (»Røg i Køkkenet«) En dobbeltdækker bus, strandet i London, fordi trafikken er brudt totalt sammen. Dobbeldækkeren er simpelthen blevet nogle menneskers hjem! (»Standing Room Only«). En flodbåd sågar, i »Mod Strømmen« (»Way Upstream«), opført herhjemme i foråret 1985 i Cirkusbygningens sølvebassin. For ikke at tale om en to-i-een-lejlighed i »Deres Bedre Halvdel« (»How the Other Half Loves«), hvor samtalen holdes flydende mellem to familier, der reelt sidder lårene af hinanden, men illuderer at befinde sig i hver sin lejlighed.

Det er omtrent samme krav, Ayckbourn stiller til dekorationen i »Det bli'r i Familien«. En dekoration, tilsyneladende ét hus og dog diverse ens opbyggede familieboli-

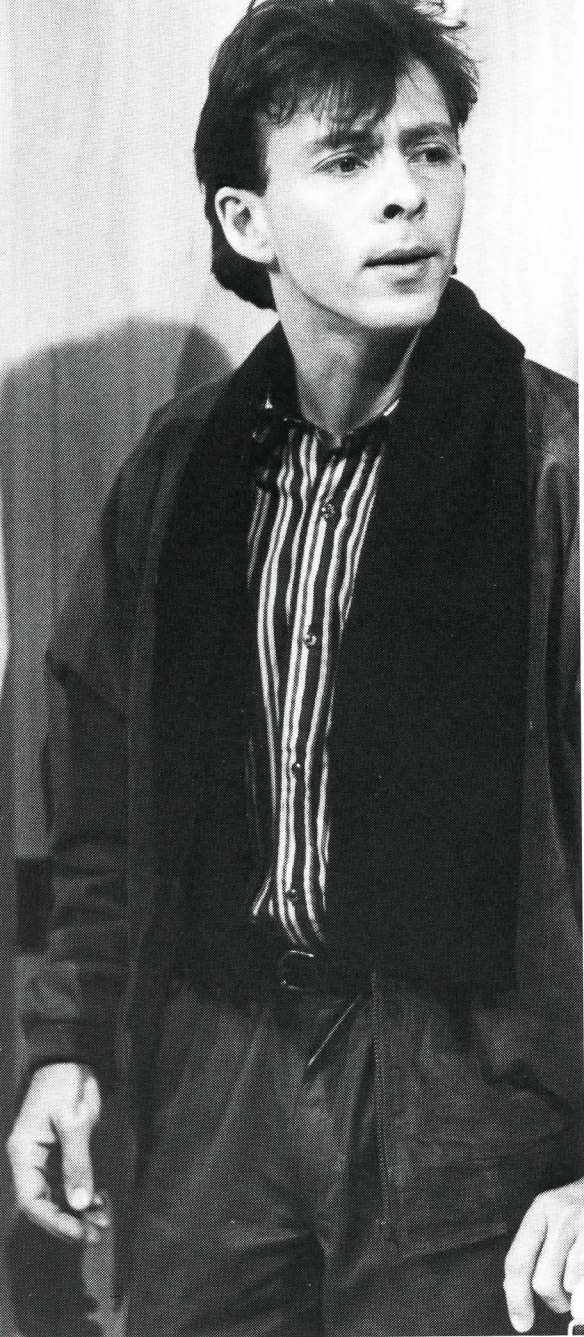
ger. Regibemærkningerne i Alan Ayckbourns skuespil er omfattende og realisable. Alt lægges til rette, så personerne har de bedste forudsætninger for at komme galt afsted på en morsom facon.

Blot til latter, men ikke kun. Også spøg for alvor. I de snart 30 år Ayckbourn har skrevet for teatret, er hans personer blevet stadig mere synlige, større end brikker til en farce. Samtidig er de komiske forvridninger vokset til det groteske eller desperate. Det foreløbig mest markante udtryk for denne udvikling er »Fod på Fremtiden«, hvor komponisten Jerome vælger at tappe sine medmennesker for brugbart materiale til sin kunst frem for at leve med dem. Kvinderne har endnu nogle menneskelige træk. Men manden foretrækker i virkeligheden en robot efter sit eget hoved.

»A Small Family Business« kører i samme spor. En farce, der ender tæt på tragedien. Familien og dens funktion dissekeret og kasseret. Komik, men især ironi og kulsort humor. Et sted mellem latteren, gråden og desperationen.

Klaus Wegener og Lars Junggreen

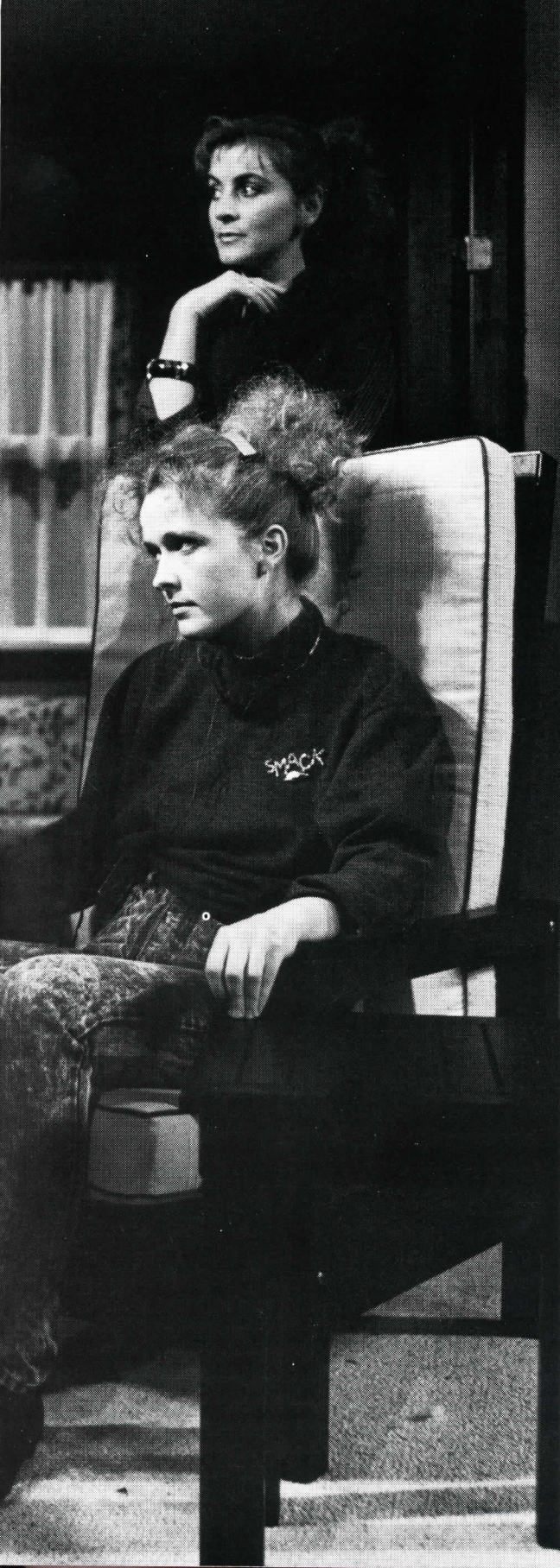
Anders Baggesen

Alan Ayckbourn

»Jeg har forstand på teater. I grunden er jeg et menneske, der skyr stærke meninger, for de betyder ikke så meget for de evige, almindelige problemer mennesker imellem. Man må godt betragte mig som en del af det tavse flertal, der kun tænker på politik op til et valg. Jeg vil skrive om den verden, jeg kender.«

Klaus Wegener, Jelle Sievertsen og Pia Henningsen

Ejnar Hans Jensen

Om politik –

»Jeg tror ikke, teatret kan gøre sig håb om at få indflydelse i historisk betydning - verdensrevolutionen starter ikke på scenen. De fleste socialt og politisk engagerede forestillinger bliver kun set af socialt og politisk engagerede mennesker; resten afskrifer dem som venstre- eller højreorienteret bras.«

Alan Ayckbourn

»Jeg tror ikke, engelsk teater har lidt noget stort tab ved mit fravær som skuespiller. Måske var jeg blevet bedre - jeg nåede da at få store roller. Den vigtigste for mig var nok i Harold Pinters *fødselsdagselskabet* som han selv skulle instruere i Scarborough.

»Jeg må indrømme, at jeg i mine første stykker skrev umådeholdent store roller til mig selv - de andre stod et sted i kulissen, og det var ganske skamløst. Men efterhånden blev mit forfatter-jeg og instruktør-jeg utilfreds med mit skuespiller-jeg, og så stod jeg selv i et hjørne af scenen. I dag foregår kampen mellem mit forfatter-jeg og mit instruktør-jeg, det er ren skizofreni, men der er da kun to om den.« -

Om Ayckbourn –

»Jeg har det bedst i selskab med kun ét andet menneske. Med flere sammen ved jeg aldrig rigtig hvordan jeg skal opføre mig. Det er nok noget med, at jeg har det samme livssyn, som en der gemmer sig bag en sofa. Hvis der kun er én person til stede, kommer jeg frem. Er der to, foretrækker jeg at blive i mit skjul. Selv Scarborough er en stor, voldsom by for mig.«

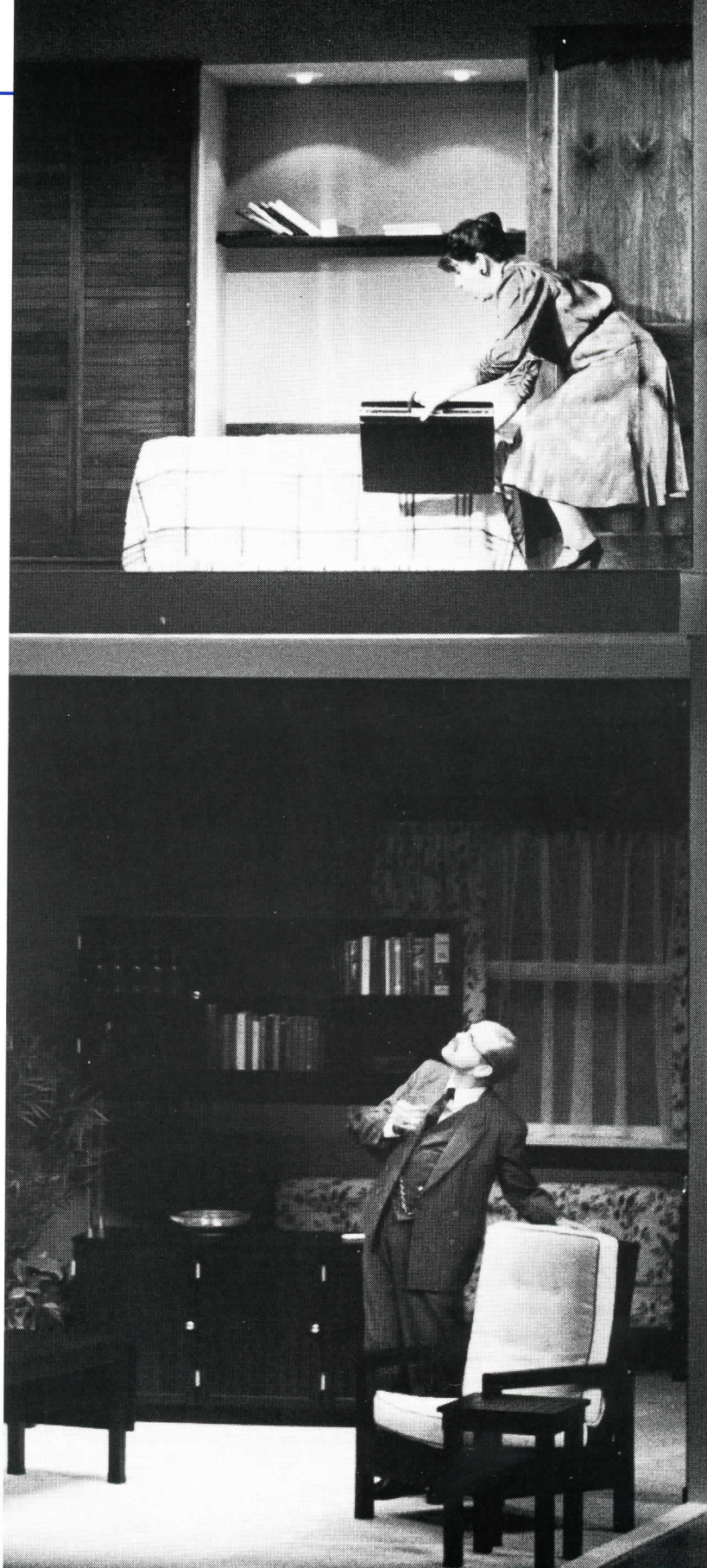
»Jeg behøver kun at høre nogen i baren, der siger »Det bryder jeg mig ikke om«, så tror jeg straks det er mit stykke, de taler om. Som regel er det deres drink, de beklager sig over.«

»Jeg har holdt mig udelukkende til teatret, og jeg tror det er fordi jeg er uhelbredeligt teatergal. Jeg elsker det, jeg har levet mit liv i det. Og jeg tror, at nogle af mine stærkeste muskler slet ikke ville komme i anvendelse på TV. Jeg ville få det som en oliemaler, der pludselig blev sat til at arbejde med vandfarve.«

»Jeg spillede Stanley i den anden opførelse af »Fødselsdagsselskabet«, iscenesat af denne helt ukendte og, syntes vi, temmelig gale forfatter, som var så teatralisk elektrificerende. Jeg blev for tid og evighed omvendt til Pinter.«

»På godt og ondt tilhører jeg middelklassen. Jeg tilbragte min barndom midt i Storlondon-området som stedsøn af en bankdirektør. Stedet hvor man bliver født og opdraget afgør stemmen inden i ens hoved. I dag tilhører næsten alle middelklassen. Betegnelsen er ikke længere klart afgrænsende.«

Karen-Lis Ahrenkiel og Lars Junggreen

Lizzi Lykke og Karen-Lis Ahrenkiel

Pia Henningsen og Karen-Lis Ahrenkiel

Ejnar Hans Jensen og Lizzi Lykke

Alan Ayckbourn

Om temaer –

»Folk spørger, hvorfor jeg altid skriver om middelklassen. Det gør jeg, fordi de fleste tilhører den, og det er middelklassen, de interesserer sig for. Så længe jeg kan finde nye temaer i middelklassen, skriver jeg komedier om den.«

»Mit største tilbagevendende tema er, at folk bryder sig om hinanden. Der er bare det, at de halvdelen af tiden behandler hinanden med boksehandsker og ikke med følsom hånd.«

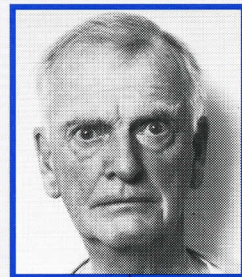
»Jeg tror ikke, der er nogen temamæssig lighed mellem mine stykker, selv om der selvfølgelig er aspekter, der udvikler sig fra gang til gang. Som regel rammer jeg noget nyt - døden, for eksempel, i »Absent Friends«. Den forekommer jo ikke så tit i lystspil.«

»Hvis man koger sine temaer ned, lyder de forfærdeligt banale. I det store og hele er jeg vel ude på at sige noget om den frygt og mistillid, mennesker nærer til hinanden, den kendsgerning at mænd og kvinder stadig ikke ser ud til at forstå hinanden særlig godt.«

Det bli'r i Familien

Af ALAN AYCKBOURN

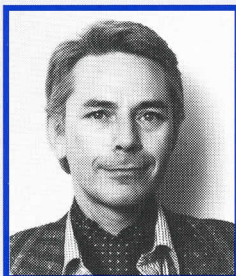
Ken Ayres
JØRGEN FØNSS

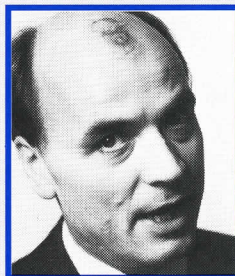
Anita
MERETE VOLDSTEDLUND

Cliff McCracken
LARS HØY

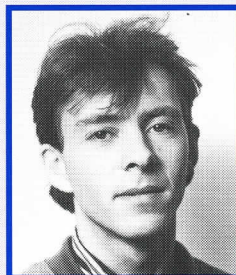
Jack McCracken
KLAUS WEGENER

P
KAREN-L

Roy Ruston
ANDERS BAGGESEN

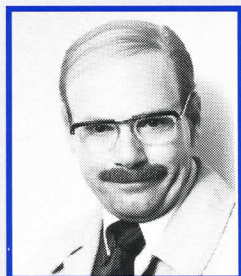

Tina
JETTE SIEVE

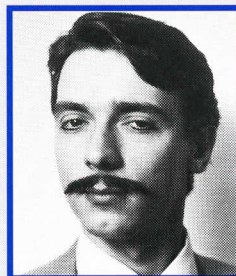

Forestillingens varighed ca. 2 tim. 45 min.
incl. 20 min. pause

Privatdetektiv
Benedict Hough
LARS JUNGREEN

Umberto Rivetti
SAN R. DOLSCHES

Giorgio Rivetti
SANDOR CH

Grace

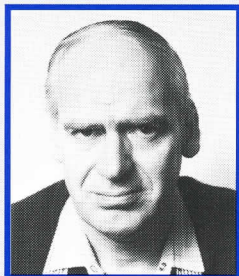
Isenesættelse: PETER BORK
Scenografi: JØRN WALSØE
Kostumer: HANNE GISSEL
Oversættelse: VIGGO KJÆR PETERSEN

oy
HRENKIEL

Desmond Ayres
EJNAR HANS JENSEN

Harriet
LIZZI LYKKE

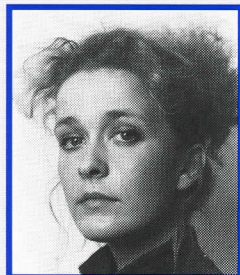
Yvonne Doggett
RUTH BREINHOLM

SEN

Samantha
PIA HENNINGSEN

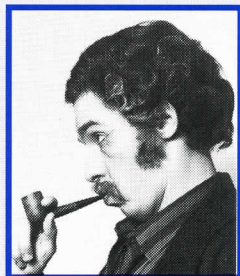

Italienske forretningsfolk

i
SS

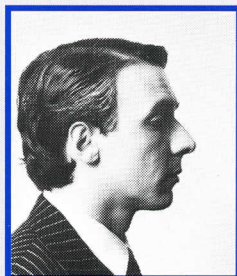
Orlando Rivetti
CHRES S. LASDON

Vincenzo Rivetti
DON C. RASSELSH

Lotario Rivetti
DAN SCHLOSSER

»Jeg har altid skrevet. Skrivemaskinen var et led i min opdragelse. Mor blev tidligt alene med mig, og hun sørgede for os ved at skrive for aviser og ugeblade. En fredag, da jeg var 17 år, besluttede jeg mig til at flytte hjemmefra og gå til teatret, god var jeg ikke. Jeg skrev i hvert fald bedre end jeg spillede, og da jeg var 19, havde jeg skrevet mit første stykke.«

Pia Henningsen

»Når jeg har fået en idé, lader jeg den lagre længe, og så sætter jeg mig ned og skriver stykket i hånden meget hurtigt og løseligt, først så begynder den egentlige proces, der altid er den samme. Jeg dikterer til en dame og en skrivemaskine - hun er også den samme... Jeg spiller faktisk stykket, for jeg må høre alt, før jeg ved, om det fungerer, og om det er sjovt nok. Det kan jeg umuligt afgøre ved at se teksten på papiret. Bevægelser, alt hvad personerne gør på scenen, er en følge af det, de siger.«

»Jeg skriver ikke for evigheden, for jeg er her jo ikke evigt, men hvis et skuespil er stærkt nok, er det lige meget hvilken tid, det foregår i eller er skrevet i. For øvrigt sidder jeg ikke og prøver på at vare.«

»Jeg afskyr selve skriveprocessen i så høj grad, at jeg prøver at få det overstået så hurtigt som muligt. Jeg skriver et stykke om året. I 360 dage tænker jeg over, hvad jeg skal skrive, overvejer, vender og drejer og undgår med held at sætte noget på papiret. Faktisk har jeg en mistanke om, at jeg aldrig ville få noget skrevet, hvis det ikke var for mit andet jeg - den kunstneriske leder af teatret i Scarborough. Teatret har allerede offentliggjort sit repertoire og modtager penge under falske forudsætninger fra et publikum, der gerne vil se dette uskrevne stykke. Så sætter jeg mig i sidste øjeblik til at skrive det. Det er jeg jo nødt til.«

»Jeg ved også, at en dag vil den idé ikke frem fra baghovedet, når jeg har brug for den. Men først skal jeg rive blade i haven, køre min bil til smøring, reparere garagedøren - når jeg endelig kommer i gang, arbejder jeg til gengæld meget hurtigt. Der går sjældent over fem uger, fra jeg er begyndt at skrive, til der er premiere på resultatet.«

»Det er et håndværk at skrive skuespil, jeg var selv otte år om at lære det - men så kendte jeg reglerne og jeg øvelsen.

Det er nødvendigt at kunne skalaerne for at spille små klaverstykker - de færreste begynder jo at komponere som Mozart, når de er fire. Reglerne skal indarbejdes, før de kan brydes.«

Lars Junggreen

Ejnar Hans Jensen, Lars Høy, Dan Schlosser, Merete Voldstedlund, Anders Baggesen og Klaus Wegener

Merete Voldstedlund, Klaus Wegener og Dan Schlosser

»– Som regel lader jeg andre om at forklare min succes, men jeg tænker da også selv lidt over årsagerne. Jeg må være god til at ramme mennesker der, hvor de befinder sig lige nu. Jeg har oplevet, at mine stykker ikke mister deres oprindelige holdning, selv om de bliver groft fordrejede. I Frankrig f.eks. har jeg set mine stykker spillet i et helt andet, næsten ekstatisk tempo, og personerne er meget mere elegante end jeg havde forestillet mig dem, men sådan vil franskmændene have det, og det gør mig ingenting, for stykkerne virker alligevel efter hensigten.« –

Merete Voldstedlund, Karen-Lis Ahrenkiel og Lars Høy

Alan Ayckbourn

Om lykke –

»Da nogen sagde til mig, at jeg aldrig skrev om lykkelige mennesker (de er nu også så kedelige), lavede jeg »Joking Apart«. Den er om et ægtepar med et smukt hus og smukke børn og alt, hvad de rører ved, bliver til penge. De er så lykkelige, at de ødelægger tilværelsen for alle dem, der gerne vil ligne«.

»I går fik jeg et brev fra en mand, der bad så mindeligt om, at mit næste stykke måtte ende lykkeligt og kun handle om lykkelige mennesker, men det kan jeg ikke klare. Jeg tror ikke, at nogen gider gå i teater og se en lille flok mennesker gå omkring og smile til hinanden i to timer. Det er så forbandet kedeligt.«

Klaus Wegener og Lars Høy

Alan Ayckbourn

»Da Stephen Joseph fik ideen til at oprette et teaterkompagni, forekom det økonomisk helt umuligt i London, og det var mere held end forstand, at han hørte om en bygning her i denne by på østkysten, som hedder Scarborough. Jeg drev tilfældigt ind sammen med andet vraggods og blev selvfølgelig opmuntret og inspireret af et menneske, som syntes at alle burde skrive (selv om det var skuespiller jeg ville være); og sådan voksede teatret her op.«

»Jeg spillede med i en forestilling, som jeg syntes var forfærdelig, og så sagde jeg til Stephen Joseph: »Det her kan enhver idiot skrive bedre«. – »Jamen, så gør det«, svarede han. Det lærte mig, at skuespillere skal være varsomme med at kritisere en tekst; måske bliver de selv tvunget til at skrive en anden«.

Om at begynde –

»Min mor var damebladenes ukronede dronning. Jeg blev vant til at se familieforsørgeren arbejde ved skrivemaskinen. Til sidst købte hun en lille skrivemaskine til mig for at jeg ikke skulle forstyrre hende. Og så sad jeg og hamrede epigonagtige, højdramatiske historier af mig.«

»Som jeg altid siger til en ny forfatter: det er ingen skam at efterligne andre det første par gange, men vælg én fra gennemsnittet, en middelgod dramatiker som mig selv, så det ikke bliver for tydeligt.«

Alan Ayckbourn

Om Det bli'r i Familien

»Mange faktorer spiller ind (når jeg får ideer til mine stykker). Det er sjældent en sag, der sætter det hele igang. Jeg støder på forskellige historier, mennesker. Tilfældige møder sættes sammen. Det tilfældige bliver afgørende... med hensyn til »A Small Family Business« (Det bli'r i Familien) forholdt det sig sådan, at min søn tog en handelsuddannelse og fortalte om, hvordan alle rapsede i varehusene, både kunder og ansatte. Og da jeg spurgte om, hvad man skulle gøre ved det - fyringer, afstraffelse osv. - så kom det mere og mere frem, hvordan det allerede var indarbejdet i systemet. Naturligvis ved vi alle, at svindet i vores forretninger lægges på priserne, men jeg havde aldrig tænkt så konkret på det tidligere.

Og så kom der et stykke om de sociale normers udvikling, inden for rammen af en familiehistorie. Og jeg forsøgte at køre det så langt ud som muligt, til mord og narkohandel. Historien blev rigtig sort.«

Ruth Breinholm og Jørgen Fønss

Lars Høy

Alan Ayckbourn

Om os –

»Jeg tror vi alle er ret tragiske. Og når jeg ser mig omkring - på den økologiske ødelæggelse, på den politiske udvikling - så bliver jeg let deprimeret. Men jeg tror stadig på individet. Der findes stadig, når man ser på den enkelte, mange sympatiske mennesker, der er værd at holde af - også når de viser deres dårlige sider. Jeg er altså en pessimist hvad angår menneskeheden, men en optimist, med hensyn til mennesket. En dag kommer vi sandsynligvis til at springe os selv i luften - men vi kommer alle i himlen (latter).«

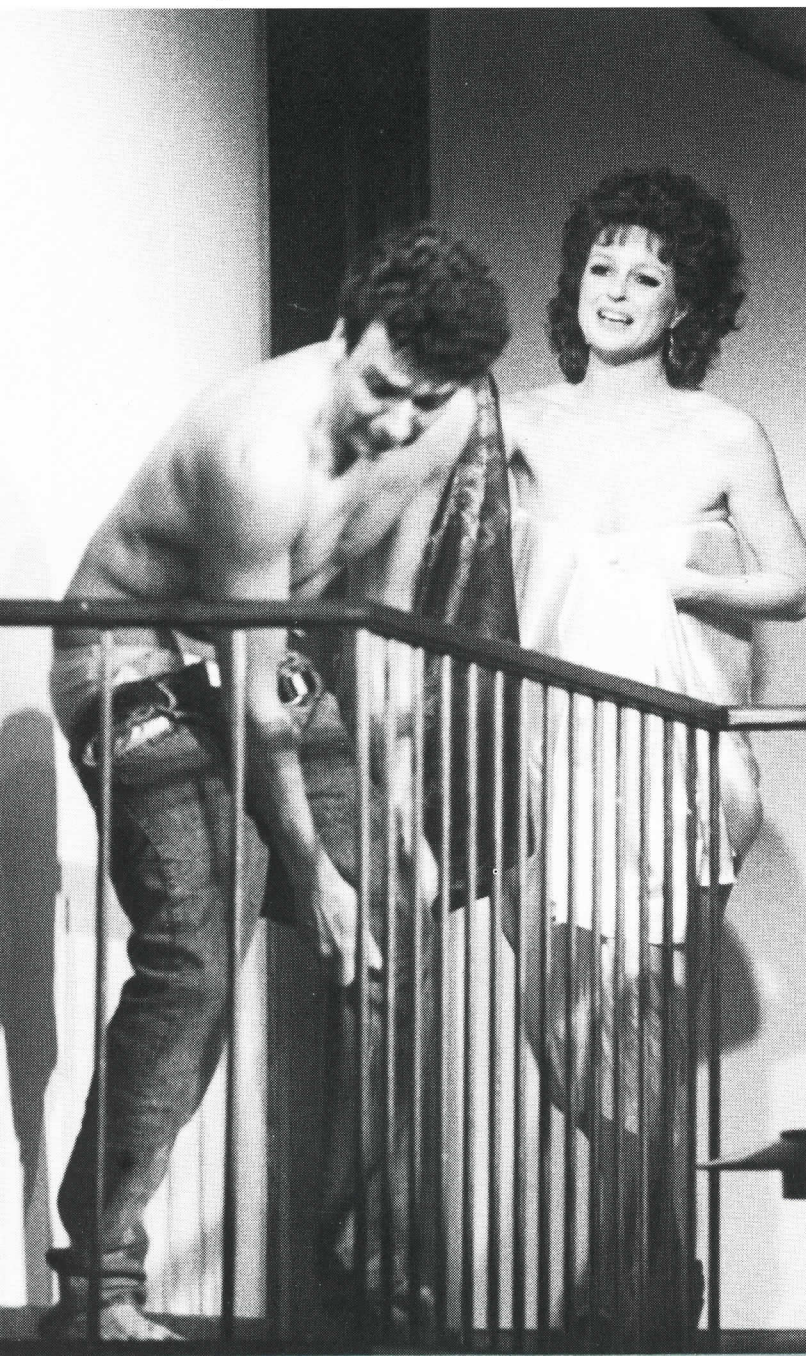
*Jette Sievertsen, Lars Junggreen
og Karen-Lis Ahrenkiel*

- og Pia Henningsen

»Farcer? Jo, jeg elsker at skrive dem, men det er et helvedes arbejde. Farcer er langt det sværeste at skrive, og jeg kan kun skrive én hvert femte år, simpelthen fordi der er en fantastisk masse teknik involveret. Det er som at spille en meget svær sonate af Liszt: Der kræves både en enorm kraftudfoldelse og en fantastisk sindrighed. Man drænes totalt for ressourcer, og først efter 5 år har jeg overskud nok til at forsøge igen.

Dan Schlosser og Merete Voldstedlund

»Normalt arbejder dramatikere sig langsomt hen mod farcen, der er den vanskeligste at mestre - de plejer at være over 50, før det lykkes.

»Personerne skal have lov til at bestemme deres egne skæbner. Det kan ske, at jeg siger til en af dem: »Jeg ville ønske du ville forlade scenen, for det ville give mig sådan en glimrende slutning«. Men han nægter at gå, og det bliver en klodset slutning. Men så opdager man, at man står med noget meget mere interessant.«

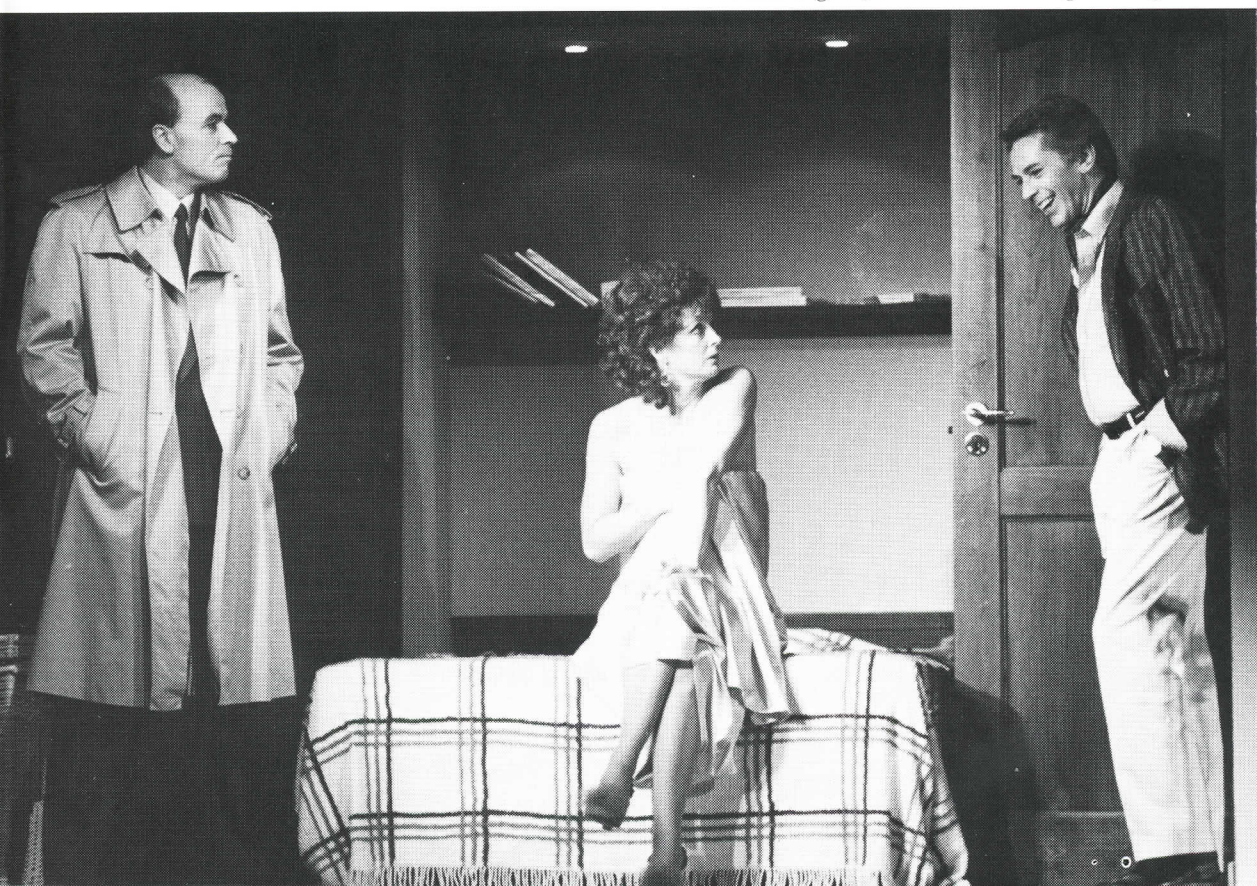
»Hvad jeg end er, så er jeg en ret god håndværker. Hvis der er en fyr, der skal tværs over scenen med thekopper, så sørger jeg for, at han har nok at sige imens.«

»Jeg kan godt mærke nogle mørkere tendenser snige sig ind på mig, men det er stadig sådan, at selv om jeg begynder med den sorteste situation, jeg kan forestille mig, ja, så ender den som en komedie. Jeg tror ikke, at der er ret meget i verden, som ikke kan udtrykkes gennem en komedie, bortset fra nationale eller lokale katastrofer. Kun dårlig smag sætter grænsen for mig.«

Dan Schlosser og Merete Voldstedlund

Klaus Wegener, Merete Voldstedlund og Lars Høy

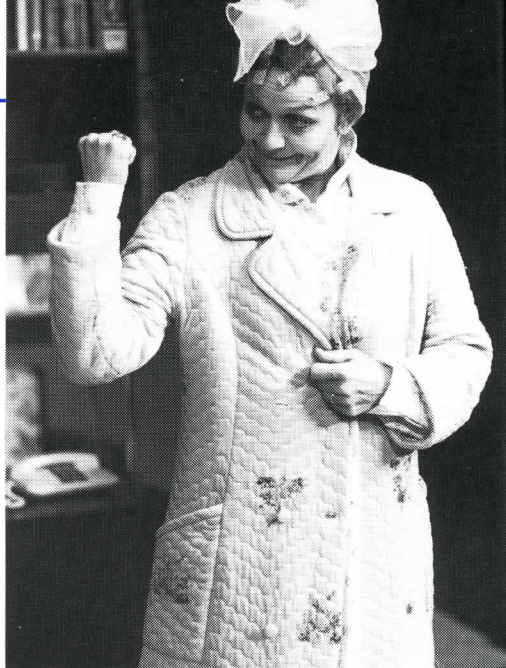

Alan Ayckbourn Om teater –

»Jeg er på et korstog for at prøve at overbevise publikum om, at teater kan være morsomt. Men hver gang jeg begynder, kommer der en langhåret venstreorienteret fyr og fortæller, at teater er belærende og driver alle ud igen.

Hvis jeg ønsker at blive belært, går jeg på aftenskole. Måske bliver jeg også belært i teatret. Men jeg går der ikke først og fremmest for belæring: jeg går der for at blive underholdt. Selvfølgelig belærer de bedste skuespil mig - eller oplyser mig. Det er et bedre ord end belære. Og hvis man sætter en mærkat med »kun til medicinsk brug« på en whisky-flaske, vil det snarere få én til at afholde sig fra at drikke.«

Ejnar Hans Jensen og Lizzi Lykke

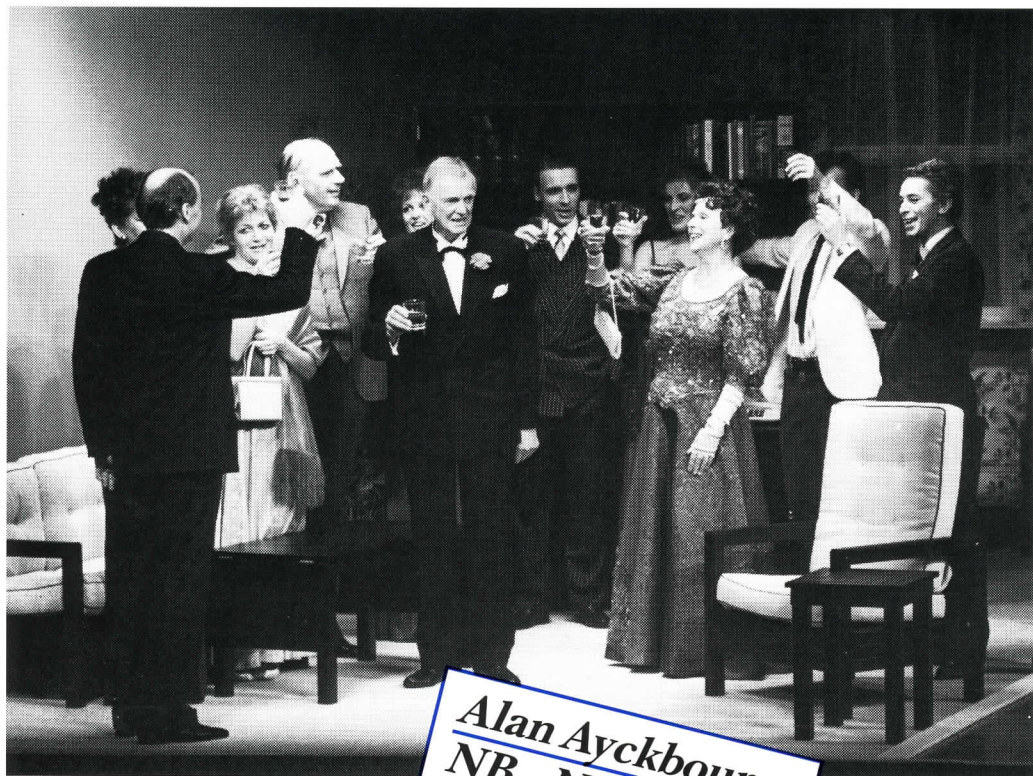

Lizzi Lykke

»Det første, jeg skrev, var et lystspil, og jeg kan ikke forklare hvorfor. Jeg er ellers ikke meget for mystik i den kreative proces - her i Scarborough skal et teater drives som et svømmebad: et sted, folk kommer. Ikke noget, som kun otte procent kan forstå.«

»Jeg tror ikke, teatret kan gøre sig håb om at få indflydelse i historisk betydning - verdensrevolutionen starter ikke på scenen. De fleste socialt og politisk engagerede forestillinger bliver kun set af socialt og politisk engagerede mennesker: resten afskriver dem som venstre- eller højreorienteret bras.«

Alan Ayckbourn
NB - NB - NB!!!

»Glem ikke, at det er publikum, der morer sig, ikke personerne i mine stykker. De er bekymrede mennesker, der roder sig ind i en masse besværligheder. Jeg ser bare helt naturligt komikeren i det, der ellers let kunne tage sig ud som ren bedrøvelighed. Man kunne skrive tragedier om nøjagtigt det samme som jeg skriver komedier om. Jeg er ikke optimist på mine personers vegne, for jeg ved, at deres vanskeligheder er ægte.

Ayckbourn-dramatik på danske scener

1972 HVOR DE DOG ELSKER HINANDEN (How the Other half Loves, 1969!) - Aarhus Teater

1973 DERES BEDRE HALVDEL ER EN VÆRRE EN (How the Other . . .) - Det Ny Teater
HVAD GØR DU I MIT BAD (Time and Time Again, 1971) - Det Danske Teater

1975 HVAD ER ET KØKKEN UDEN ET HJEM (Absurd Person Singular, 1972) - Gladsaxe Teater

1976 HVOR ER MIN KONE? (How the Other . . .) - Harald Jørgensen-tourneen
RØG I KØKKENET (Absurd Person . . .) - Aarhus Teater

1976/77 SEKS PÅ WEEKEND (The Norman conquest, 1973) - Aveny Teatret

1978 PÅ KANT MED SENGEN (Bedroom Farce, 1975) - Aarhus Teater
SKU' GAMMEL VENSKAB (Absent Friends, 1974) - Gladsaxe Teater
MELLEM VENNERN (Absent Friends . . .) - Aarhus Teaters Skuespillerskole

1979 AFDØDES SKÅL (Absent Friends . . .) - Jørgen Blaksted-tourneen
SOVEKAMMERFARSEN (Bedroom Farce . . .) - Aveny Teatret

ALTSÅ, MELLEM OS SAGT (Just between Ourselves, 1976) - Gladsaxe Teater

1981 HELLERE DØ AF GRIN, END SYG OG FATTIG (Joking Apart, 1978) - Gladsaxe teater

1982 RØG I KØKKENET (Absurd Person . . .) - Det Danske Teater

HOLD DA HELT BY-FEST (Ten Times Table, 1977) - Gladsaxe Teater

PLAT ELLER KRONE (Sisterly Feelings, 1979) - Aveny Teatret

1983 HERREGUD, DET ER JO JUL (Absurd Person . . .) - TV-Teatret

1985 MOD STRØMMEN (Way Upstream, 1981) - Det Kongelige Teater/Cirkusbygningen
PÅ KANT MED SENGEN (Bedroom Farce . . .) - Det Kongelige Teater/Det Danske Teater-tourneé

1987 LYKKEN OM HALSEN (A Chorus of Disapproval, 1984) - Det Kongelige Teater
SKANDALE I FAMILIEN (A Small Family Business, 1987) - Det Ny Teater

1988 FOD PÅ FREMTIDEN (Henceforward, 1987) - Det Kongelige Teater
DET BLIR I FAMILIEN (A Small Family Business . . .) - Aarhus Teater

Forestillingsledere: Lars Troelsen, Joe Otterstrøm
Suffli: Hanne Wolff Clausen
Lys- og lydass.: Peder Jacobsen/Paul Hammann
Spanskursus på bånd: Helle Jensen
Sprogkonsulenter (italiensk): Tørsten Jepsen, Birgitte Maria Jensen
Assistent for iscenesætter: Christina Krog

Belysningsmester: Niels Emil Larsen
Tonemester: Jens Ravn
Scenemester: Kai Johansen
Malersal: Jens Anker Olsen
Skræddersal: Hanne Gissel, Mehmet Hilmi
Frisør: Joan Gylling
Rekvisitører: Viggo Bay, Steen Jonassen
Overregissør: Steen Boutrup
Teknisk chef: Jørn Walsøe
Teaterchef: Palle Jul Jørgensen

Foto fra afsluttende prøver: Rolf Linder
Plakat: Birgitta Steen
Programredaktion: Jørgen Heiner, Magnus Brandstrup

Tryk: Kannike Tryk A/S, Århus
Originaltitel: A Small Family Business
Uropførelse: National Theatre, London 1987
Teaterforlag: Strakosch & Nordgreen

Musikken i forestillingen er komponeret og indspillet af Søren Dahl i Aarhus Teaters lydstudie.

Premiere 28. oktober 1988
Opføres frem til 10. december 1988
Aarhus Teater Store Scene/Scala

Det sker på Aarhus Teater

Forestillinger:

»Fristelse«

En nutidig Faust-fortælling af den tjekkiske systemkritiker Václav Havel.

Opføres 4. november - 10. december på Studio-scenen

Mandag-fredag kl. 20, lørdag kl. 16

»Lille Klaus og Store Klaus«

Børneteateret Filuren gæstespiller på Stiklingen for børn mellem 7 og 12 år.

Opføres 6. oktober - 31. januar

mandag-fredag kl. 15.30 og 17, lørdag kl. 13.30 og 15.30

»Heartbreak Hotel«

Turnus-Teatret gæstespiller med musikalsk forestilling om Elvis Presleys private og professionelle tilværelse.

Opføres på Scala 18. november kl. 20 og 19. november kl. 16.

RUNDVISNINGER

Offentlige rundvisninger bag kulisserne hver lørdag kl. 10.00. Billetter à kr. 10,-

Forestillinger under indstudering:

»Indenfor Murene«

Henri Nathansens berømte skuespil - en aktuel historie om mødet mellem to kulturer.

Prøver fra 17. oktober - Premiere 16. december Store Scene

»Thors Brudedefærd«

Ny dansk ungdomsmusical af Bjarne Reuter og Allan Mortensen.

Prøver fra 7. november - Premiere 14. januar på Scala

SKUESPIL I BOGFORM

En række skuespil opført på Aarhus Teater er igennem flere år blevet udgivet i bogform. Senest har forlaget Kimære udgivet Václav Havels »Fristelse«, der opføres på Studioscenen. Skuespilbøgerne kan købes i Aarhus Teaters billetkontor og hos programsælgerne.

